

1. תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף פא עמוד א

- איבעיא להו: (שואל עם חפץ לאחר ימי שאילתה) פטור משואל וחייב כשומר שכר, או דלמא: שומר שכר נמי לא הוי? –
- אמר אמרימר: מסתברא, פטור משואל וחייב כשומר שכר, הואיל ונהנה מהנה הוה.
  - תניא כוותיה דאמרימר: הלוקח כלים מבית האומן לשגרן לבית חמיו, ואמר לו: אם מקבלין אותן ממני - אני נותן לך דמיהן, ואם לאו - אני נותן לך לפי טובת הנאה שבהן. ונאנסו בהליכה - חייב, בחזירה - פטור, מפני שהוא כנושא שכר.
  - ההוא גברא דזבין ליה חמרא לחבריה, אמר ליה: קא ממטינא ליה לדוכתא פלוני, אי מזדבנא - מוטב, ואי לא - מהדרנא ליה נהליך. אזל ולא אזדבנא, ובהדי דקא אתא אתניס. אתא לקמיה דרב נחמן, חייביה. איתיביה רבה לרב נחמן: נאנסו, בהליכה - חייב, ובחזרה - פטור, מפני שהוא כנושא שכר! - אמר ליה: חזרה דהאי הליכה היא. מאי טעמא - סברה הוא: בחזירתו, אילו אשכח לזבוניה מי לא זבנה?

2. תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף פח עמוד א

- גופא, אמר שמואל: הנוטל כלי מן האומן לבקרו ונאנס בידו - חייב. והני מילי הוא - דקיצו דמיה.
- ההוא גברא דעל לבי טבחא, אגבה אטמא דבישרא, בהדי דקא אגבה אתא פרשא מרמא מיניה; אתא לקמיה דרב יימר, חייביה לשלומי דמיה. והני מילי הוא - דקיצו דמיה.
- ההוא גברא דאייתי קארי לפום נהרא, אתו כולי עלמא שקול קרא קרא, אמר להו: הרי הן מוקדשין לשמים; אתו לקמיה דרב כהנא, אמר להו: אין אדם מקדיש דבר שאינו שלו. וה"מ הוא - דקיצו דמיהו, אבל לא קיצו דמיהו - ברשות מרייהו קיימי ושפיר אקדיש

3. שולחן ערוך חושן משפט הלכות מקח וממכר סימן ר סעיף ז

אין הרשות קונה, ולא הכלי, ולא משיכה, ולא הגבהה, אא"כ פסק תחלה המדה בכך וכך; אבל כל זמן שלא פסק, אין לו שום צד שיקנה בו, דכל זמן שלא פסק לא סמכה דעת שניהם, שמא לא יסכימו על הסכום. ואם המקח דבר שדמיו קצובים, אף על פי שלא פסק, קנה.

4. תלמוד בבלי מסכת נדרים דף לא עמוד א

- מתני'. שאיני נהנה מישראל - לוקח ביותר ומוכר בפחות; שישראל נהנין לי - לוקח בפחות ומוכר ביותר, ואין שומעין לו; שאיני נהנה להן והן לי - יהנה לעובדי כוכבים.
- גמ'. אמר שמואל: הלוקח כלי מן האומן לבקרו ונאנס בידו - חייב, אלמא קסבר: הנאת לוקח היא. תנן: שאיני נהנה מישראל - מוכר בפחות; אבל שוה בשוה לא, ואי הנאת לוקח היא, אפילו שוה בשוה!... אלא (עמוד ב) מתני' בזבינא מיצעא, **ודשמואל בזבינא חריפא.**

תניא כותיה דשמואל: הלוקח כלים מן התגר לשגרן לבית חמיו, ואמר לו: אם מקבלין אותן ממני אני נותן לך דמיהם, ואם לאו אני נותן לך לפי טובת הנאה שבהן, נאנסו בהליכה - חייב, בחזרה - פטור, מפני שהוא כנושא שכר. ההוא ספסירא דשקל חמרא לזבוני ולא איזבן, בהדי דהדר איתניס חמרא, חייביה רב נחמן לשלומי. איתיביה רבא לרב נחמן: נאנסו בהליכה - חייב, בחזרה - פטור! אמר ליה: חזרה דספסירא הולכה היא, דאילו משכח לזבוני אפילו אבבא דביתיה, מי לא מזבין ליה?

טעם ההתחייבות: שואל או לוקח?

5. תוספות מסכת בבא בתרא דף פז עמוד

הלוקח כלי מבית האומן ע"מ לבקרו ונאנס בידו חייב - לכאורה נראה דחייב משום דחשיב כשואל דס"פ ד' נדרים (נדרים דף לא). מפרש טעמא דשמואל דקסבר הנאת לוקח היא היינו כשואל שכל ההנאה שלו ועוד דבפי' האומנין (ב"מ דף פ:) גבי הא דאמר רב חסדא לא שנו הא דקתני שלחה ומתה חייב אלא כשהחזירי' בתוך ימי שאלתה... מדמייתי מינה אההיא דהחזירה לאחר ימי שאלתה משמע דהא דקתני נאנסו בהליכה חייב דהוי מטעם שואל א"כ מילתיה דשמואל נמי הוי מטעם שואל דהא מההיא ברייתא מיייתי בנדרים (שם): סייעתא לשמואל

- מיהו רש"י פירש בב"מ (שם) דנאנסו בהליכה חייב משום דחשיב כלוקח ומ"מ מיייתי מינה שפיר אההיא דאמרימר כי היכי דחשיב ליה ברייתא נושא שכר בחזרה אף על פי שבטל המקח משום דעד השתא היה כלוקח הכי נמי שואל אחר שכלו ימי שאלתה הוי שומר שכר כיון שנהנה בשאלה עד עכשיו וכן נראה לר"י דחשיב לוקח ומיייתי ראיה מההיא דלקמן דאייתי קרי לפום נהרא דאמר רב כהנא אין אדם מקדיש דבר שאינו שלו ואי שואל הוי אמאי לא יוכל להקדיש מה שהשאל ביד אחרים כמו שהמשכיר יכול להקדיש כדאמרי' בפ' האומר משקלי עלי (ערכין דף כא. ושם)
- ואין נראה לרשב"א ראיה דהתם לא על מנת לבקרום נטלם אלא על מנת לקנות מיד ולכך אין יכול המוכר להקדישו והשיב לו ר"י דמשמע שנטלם כדי לבקרום מדמייתי ליה אדשמואל ...

	Proofs to the שואל approach	Proofs to לוקח approach
1.	emphases on נדרים לא. of מחייב works with the הנאה which is "כל הנאה שלו"	implies אין אדם מקדיש דבר שאינו שלו -בבא בתרא פח. the seller no longer owns the merchandise.
2.	requires נדרים לא. to make it חריפא	קנין אין קיצו דמיה -בבא בתרא פח. so there is דמיה
3.	The context of the גמרא is דיני שואל. -בבא מציעא פא.	context of גמרא deals with sales -בבא בתרא פח.

התחייבות מדין שואל

6. פירוש הרא"ש מסכת נדרים דף לא עמוד א

אלמא הנאת לוקח הוה. ולא הנאת מוכר דמחייבת לו באונסין כמו שואל שכל ההנאה שלו כל ימי שאלתו ולא למשאל:

7. הר"ן מסכת נדרים דף לא עמוד א

גמ'. אמר שמואל הלוקח כלי מן התגר ונאנס בידו חייב הנאת לוקח היא - אוקמינן התם בפי' הספינה (ב"ב פח) בדקיעי דמיה הלכך סמכא דעתיה דלוקח שאם רצה ללקחן הרשות בידו וכיון שכן חייב באונסין דבמקח כל הנאה ללוקח היא ולא למוכר והוה ליה כשמואל דמשום דכל הנאה שלו חייב באונסין ונהי דהכא לא חש לפרושי דהא דשמואל דוקא בדקיעי דמיה סמך ליה אסוגיין דבפרק הספינה כי היכי דהתם נמי לא חש לאוקמה דוקא בזבינא חריפא כדמוקי לה בסמוך משום דההיא סוגיא דהתם אסוגיא דהכא נמי סמכא.

8. תוספות רי"ד מסכת נדרים דף לא עמוד א

כו) אלמא הנאת לוקח היא פי' כל ההנאה היא ללוקח שהמוכר עצב הוא כשמוכר והלוקח שמח ומשום זה הוי עלוי' כשואל שכל הנאה שלו ומחייב באונסיו שאילו היתה ההנאה ממוצעת ביניהן ולומר שגם המוכר שמח כשמוצא למכור ולקבל מעות אף על פי שגם הלוקח שמח ונהנה לא הי' דינו כשואל אלא כשוכר ששניהן נהנין ודינו אפי' לדברי המחמיר כנושא שכיר ופטור מן האונסין:

9. תלמוד בבלי מסכת נדרים דף לא עמוד א

תניא כותיה דשמואל: הלוקח כלים מן התגר לשגרן לבית חמיו, ואמר לו: אם מקבלין אותן ממני אני נותן לך דמיהם, ואם לאו אני נותן לך לפי טובת הנאה שבהן, נאנסו בהליכה - חייב, בחזרה - פטור מפני שהוא כנושא שכר

10. מפרש למסכת נדרים דף לא עמוד א

אלמא הנאת לוקח היא - דהנאה ללוקח במקחו יותר משל מוכר הלכך חייב דגמר ומקני נפשיה בההיא הנאה שמניחו לבקרו והוי כנושא שכר ונתחייב באונסין. נאנסו בהליכה חייב - (מפני שהוא כנושא שכר) בההיא הנאה דאית ליה שמניחו להוליכו לבית חמיו גמר ומקני נפשיה. בחזרה פטור - דלית ליה הנאה שלא נתקבלו.

התחייבות מדין לוקח

11. רש"י מסכת בבא מציעא דף פא עמוד א

ונאנסו בהליכה חייב - דהואיל וקצץ דמיהן, ומשכן לשם לקיחה - הרי הם לקוחין בידו עד שידע שאינה לקוחה, והכי נמי אמרינן בהמוכר את הספינה (בבא בתרא פז, ב), אמר שמואל: הלוקח כלי מן האומן על מנת לבקרו, ואם אין בו מום יקחנו ונאנס בידו - חייב, והוא דקיעי דמיה.

12. חידושי הרשב"א מסכת בבא בתרא דף פח עמוד א

גופא אמר שמואל הנוטל כלי מן האומן כדי לבקרו ונאנס בידו חייב. דכדידיה ממש דמי לפי שאין האומן יכול לחזור בו אלא דעתו להקנותו לו לגמרי הוא משנטלו, וכדאמר' בעובדא דקרי דבסמוך דהקדישן המוכר ואתא לקמיה דרב הונא ואמר אין אדם מקדיש דבר שאינו שלו, ודוקא דקיץ דמיה מפי המוכר או שאמר עכשיו בפירוש כלי זה בכך וכך ואי נמי שקצץ דמים פעם אחת לכל מי שבא ליקח ממנו כלי כזה, ... הא לאו הכין לא קנה, ואע"פ שמוכרין כיוצא בו בעיר בקצבה ידועה, דאכתי לא סמכא דעתיהו דילמא אין המוכר מתרצה בכך ואין הלוקח מתרצה לכך וכדאמר' לעיל מדד עד שלא פסק לא קנה, וכן דוקא בזבונא חריפא דהנאת לוקח הוא וכמאן דזבניה דמי אבל זבינא דלאו חריפא דהנאת מוכר היא אף על גב דקיעי דמי לא מיחייב באונסין וכדאיתא בנדרים:

וכי אמר שמואל דהוי כקנוי לו, הני מילי לענין אונסין, ואי נמי לחזרה דלא מצי מוכר למיהדר ביה כדאיתא בעובדא דקרי, אלא מיהו אי בעי לוקח למהדר ביה הרשות בידו דאמר ליה דטב מיניה בעינא אלא א"כ גמר בלבו לקנות ובירא שמים שדובר אמת בלבבו...

13. ר"י מיגאש מסכת בבא בתרא דף פח עמוד א

גופא אמר שמואל הנוטל כלי מן האומן וכו'. והא דאמרינן דכי קיעי דמים כמאן דקניא דמי הי"מ לאחייביה באונסיה אי נמי דלא מצי מוכר למיהדר ולאפוקי מיניה דאף על גב דמוכר הא לא אמר ליה משוך וקני כיון דשויה קמיה לזביני בעלמא ואתא האי ושקליה למחזייה אדעתא למיקנייה ולא קאמר ליה מידי קנייה לוקח דהא גלי מוכר דעתיה במאי דלא אמר ליה מידי דמינח ניחא ליה דלקנייה האי לוקח ולא מצי לאהדורי מיניה כמעשה דההוא גברא דאייתי קרי לפומבדיתא וכו' עד אין אדם מקדיש דבר שאינו שלו. דשמע מינה לזבינהו קיימי וקיעי דמי' ולא מצי מוכר לאהדוריהו מינייהו אבל ודאי אי בעי הלוקח לאהדורי מצי מהדר ליה דהא לאו בתורת קניין אגבהה הוא דשקלה אלא לבקורי הוא דשקליה ומצי למימר ליה שקול דידך דשפיר מהאי דבעינן למיזבין. ולענין אי חיובי באונסין אוקימנא בגמרא דנדרים (פי"ג דף ל"א) בזבינא חריפא דהנאת לוקח הוא

גדר "קיעי דמיה"

14. חידושי הרמב"ן מסכת בבא בתרא דף פח עמוד א

ופירוש והוא דקיעי דמיה כגון שקצץ להם מוכר בתחלה דמים כל כלי וכלי בכך וכך, שכל זמן שעומדין לפניו הרי דמיהן ידוע ממנו, אבל אם לא קצץ להן הוא דמים אף על פי שדמי כלים הללו קצובים במדינה אינו קונה עד שיפסוק, וכן דעת רבינו הגדול ז"ל.

15. רשב"ם מסכת בבא בתרא דף פח עמוד א

והני מילי דקייצי דמיה - שדמיו קצוצים כגון רחיים של פלפלין ושאר כלים קטנים שדרכן לעולם לתת בפשוט פשוט

16. רבינו יהונתן מלוניל על הרי"ף מסכת בבא מציעא (לפי דפי הרי"ף) דף נז עמוד א

[בבא - מציעא צח ב/ב] [נדריים ל"א ע"ב] הלוקח כלי מבית האומן לבקרו, כלומי להוליכו לביתו להראות לאשתו ובניו אם יתרוצו בו ללקחו ונאנס בידו חייב דהא דעתו ליקח אותו. והני מילי בכלי שנודעין דמיו שאין לו לחוש שמא יעלנו בדמים יקרים ושמא אינו רוצה ליקחנו בדמים כך וכך ובודאי נכנס לקנותו ואם נאנס מידו דין הוא דלישלים כוליה. ודוקא בזבינא חריפא, כלומי שיש לו קונין רבים שקופצים לקנותו שאפילו לא יקנהו הוא ימצא קונים אחרים רבים בו ביום נמצא שאין המוכר נהנה בהולכתו לביתו להראות לאשתו ובניו. אבל בזבינא דרמי על אפיה, שאינו יכול למכור לאחרים באותו יום כי אם לזמן רחוק שמוציאו בשוק ומחזיר ומצטער באותה סחורה המוכר אם נאנס נאנס למוכר דהנאת מוכר הוא.

17. רמב"ם הלכות מכירה פרק ד:יא-יד

זה כלל גדול יהיה בידך הקונה את המטלטלין אם פסק הדמים ואחר כך הגביה קנה ואם הגביה תחלה והניח ואח"כ פסק הדמים לא קנה באותה הגביה עד שיגביה אחר שפסק או ימשוך דבר שאין דרכו להגביהה.

היה דבר הנמכר דמיו קצובין וידועין והגביהו קנהו אף על פי שפסק אחר שהגביה והוא הדין בשאר דברים שקונין בהם את המטלטלין שצריך לקנות בהם אחר שיפסוק הדמים אלא אם כן דמיו קצובין כמו שביארנו...

הנוטל כלים מן האומן על מנת לבקרן אם היו דמיו קצובין ונאנס בידו חייב בדמיו הואיל ודמיו קצובין מעת שהגביהו נעשה ברשותו והוא שיגביהו כדי לקנות את כולו ויהיה אותו חפץ הנמכר חביב על הלוקח אבל חפץ שהמוכר קץ בו והוא מבקש ורודף למכרו הרי הוא ברשות המוכר עד שיפסוק הדמים ויגביהו הלוקח אחר שפסק.

18. לחם משנה הלכות מכירה פרק ד הלכה יד

הנוטל כלים מבית האומן וכו' והוא שיגביהו וכו'. (1) קשה דהיכי קאמר דאגבהה כדי לקנותו הא לא קאמר שמואל אלא ע"מ לבקרו דמשמע דאינו מכוין לקנות. (2) ותו קשיא דלעיל גבי דבר הנמכר ודמיו קצובים וידועים כו' למה לא כתב רבינו ז"ל שיהא חביב דאל"כ הוי ברשות מוכר ולא קנאו כדכתב כאן. (3) ועוד קשה דבהלכות ערכין פ"ו כשכתב שם רבינו ז"ל דין המוכר דלועים והקדישם למה לא כתב שיהא חביב על הלוקח כדכתב כאן, (4) וע"ק לעיל הוה רבינו ז"ל דמיו קצובים לפסק ולדברי ה"ה אינו כן בדמיו קצובים יכול הלוקח לחזור ויש לדבריו ראיה משום דאמרו בגמרא גבי מעשר אטו משום דאמר לקנות קנה וכתב שם רשב"ם ז"ל הא אפילו קייצי דמיהו יכול להחזירם. (5) וע"ק דיוקא אדיוקא דברישא כתב הנמכר חביב דהיינו זבינא חריפא דאמרו בגמרא משמע הא זבינא מיציעא פטור ובסיפא משמע איפכא דקאמר אבל חפץ שהמוכר קץ דהיינו זבינא דרמי על אפיה משמע הא זבינא מיציעא חייב. (6) ועוד דבגמרא (דף ל"א) בנדריים משמע דדינא דשמואל ליתיה אלא בזבינא חריפא.

ויש לומר כשהוא מגביה החפץ לקנותו אין הפרש בין חביב לאינו חביב ובודאי כיון דדמיו קצובים קנאו לגמרי ואין הלוקח יכול לחזור ולא המוכר והיינו דכתב רבינו ז"ל לעיל דדמיו קצובים הוי כפוסק. ובהלכות ערכין לא חילק בין חביב לאינו חביב משום דאיירי במגביה לקנותו אבל כאן אינו מגביה לקנותו אלא אם ייטב בעיניו וכיון שהגביה זאת אינה אלא לקנותו אם ייטב בעיניו לא העמידהו ברשותו אלא לענין אונסין ולא לענין חזרה ויש חילוק כאן בין חביב לאינו חביב ומ"ש והוא שיגביהו ר"ל אם ייטב בעיניו הגביה זאת מועילה לקנותו ודוקא בחביב חייב באונסין הא זבינא מיציעא דהוי הנאה למוכר וללוקח כדמשמע בגמרא הוי דינא אחרינא דהוי כשומר שכר ואינו חייב באונסין אלא בגניבה ואבידה דדוקא בחביב דהוי כל הנאה שלו הוי כשואל ובזבינא דרמי על אפיה הוי כשומר חנם ופטור לגמרי ובהכי לא קשיא דיוקא אדיוקא דזבינא מיציעא הוא דין שלישי

ב' דינים

19. רשב"ם בבא בתרא דף פח עמוד א

וטעמא משום דקייצי דמיה וזבינא חריפא הוא הרי הוא בנטילה זו כמו לוקח גמור אי נמי כמו שואל שכל הנאה שלו בו.

20. חידושי הריטב"א מסכת בבא מציעא דף פא עמוד א

ודוקא בזבינא מציעתא או דרמי על אנפיה אבל בזבינא חריפא חייב באונסין אף על פי שלא קצץ דמיהן, דהא במסי נדרים (ל"א א') אייתי תלמודא ההיא דשמואל ואוקמה תלמודא בזבינא חריפא דהנאת לוקח היא, והתם לא אדכר תלמודא דקייצי דמיהו, ובודאי דתרתיה מימרי דשמואל לא פליגן מדלא רמו להו בגמי, אלא תרווייהו איתנהו דכל היכא דקצץ דמים הוי ליה לוקח כל זמן שלא אמר או שלא גלה דעתו שאינו רוצה בו, וכיון דלוקח הוא ברשותיה קאי לאונסין ולא בעינן בהא זבינא חריפא, אבל היכא דלא קייצי דמיה אין כאן מקח כלל דמשיכה בלא פסיקת דמים לא קניא כדאיתא בפרק הספינה ובפרק בתרא דע"ז, וכיון שכן אין לחייבו לזה אלא מטעם שנעשה עליו כשואל הואיל וכל הנאה שלו ולא חשיב כל הנאה שלו אלא היכא דהוי זבינא חריפא... ואפשר לומר עוד דבהא מתניתא אף על גב דקייצי דמיה לא מחייב מדין לוקח כדברי רש"י שלא אמר כן אלא בדשמואל שלקחו לגמרי בתורת מקח אלא שיש לו לבקרו אם יש בו מום וכל שאין בו מום נתקיים המקח על כרחו מעכשיו, אבל בלוקח כלים על תנאי אם ירצו בהם אחרים והוא יכול לחזור בו כל זמן שלא רצו בהם אותם אחרים אין כאן מקח אלא שהוא נעשה עליו כשואל, ומיהו כיון דקייצי דמיה לא בעינא זבינא חריפא, וכיון דכל הנאה שלו נעשה עליו כשואל, והיינו דמיייתי לה בנדריים מפני שחיובו במתניתא מטעם שואל הוא כההיא דנדריים ולא מטעם לוקח כההיא דפ' הספינה, הילכך האי מתניתא איתיה לדינא בין בדקייצי דמיהו ואפילו זבינא דלא חריפא ובין בדלא קייצי ובזבינא חריפא, וזה הלשון האחרון הוא דעת רבינו ז"ל.